

## نقش و کارکرد اربعین در شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی

سهیلامرادی، دانش‌آموخته سطح ۳ فقه و اصول، پژوهشکده حوزه علمیه عصمتیه، شماره ۰۹۳۷۰۳۲۶۵۲، آدرس ایمیل - morad1366@chmail.ir.

### چکیده:

در مراسم اربعین، با فرهنگ‌سازی محبت امام حسین (علیه السلام) پایه شکل‌دهی تمدن اسلامی فراهم می‌شود. در این مراسم رنگ، نژاد، ملیت و قبیله رنگ می‌بازند و بر پایه شعار «حب الحسین یجمعنا» جامعه مؤمنینی شکل می‌گیرد که در آن ایثار و مهربانی در عالی‌ترین شکل آن بروز پیدا می‌کند. باتوجه به نقش اربعین در شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی نگارنده بر آن شده به شیوه توصیفی و تحلیلی و روش کتابخانه‌ای به بررسی نقش و کارکرد مراسم پیاده روی اربعین در شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی بپردازد.

از تأثیرات حادثه عظیم اربعین در شکل‌گیری تمدن اسلامی، شکل‌گیری اندیشه و دانش‌های تمدنی می‌باشد و این امر در صورتی تحقق پیدا می‌کند که شبکه علوم و دانش‌ها کارآمد و پاسخ‌گوی نیازهای جامعه اسلامی باشند و مبتنی بر مبانی و آموزه‌های اسلام ناب و در صحنه عینی بتواند با علوم رقیب خود هم‌اوردی داشته باشند.

از کارکردهای اربعین در ایجاد تمدن نوین اسلامی؛ انسان‌سازی و جامعه‌سازی، تشکیل نظام اسلامی، انتقال‌دهنده فرهنگ شیعی به نسل بعد، ایجاد فرهنگ محبت و ورزی به خاندان اهل بیت، احیاکننده فرهنگ زیارت و توسل، احیاگیر تفکر مهدویت و جهانی‌سازی به سبک مهدوی است.

کلیدواژه: نقش، کارکرد، اربعین، تمدن نوین، اسلامی

### مقدمه:

قرآن کریم با توجه به وجود حقیقی جبهه حق و نماد جبهه باطل، سرانجام حق را غلبه بر کفر بیان می کند: «وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا» (و (به امت) بگو که (رسول) حق آمد و باطل را نابود ساخت که باطل خود لایق محو و نابودی (ابدی) است)<sup>۱</sup>

مسلماً پیروزی ظاهری در جنگ میان حق و باطل و دین داران و کافران، ملاک و نظر قرآن نیست، چرا که چه بسیار جنگ های نظامی در طول تاریخ اتفاق افتاده و در همان لحظه جنگ به نفع گروه باطل و کافر بوده است؛ همانند (جنگ روز عاشورا میان یاران امام حسین (علیه السلام) و ابن زیاد و یا در جنگ صفین میان امام علی (علیه السلام) و معاویه و...) ولی گذشت روزگار و تاریخ حقیقت را نشان داده و پیروز واقعی را عقیده و مرام و هدف امام علی (علیه السلام) و امام حسین (علیه السلام) و... نشان داده است به طوری که پس از قرن ها عده زیادی عاشق هدف های والا و حق خواهانه آنها می شوند و نامی از پیروز ظاهری جنگ برده نمی شود؛ و اگر هم یاد می شوند همراه با نفرت است. آیا پیروز واقعی غیر از این است؟<sup>۲</sup>

از آن جا که حادثه عاشورا عظیم ترین حادثه عالم است که از آن نه تنها عالم ملک بلکه تمامی ملکوتیان بهره مند می شوند و در عالم ملک انسانهای معمولی در سایه سلوک با این حادثه به هدایت می رسند. این حادثه و جلوه های ملکوتی آن ظرفیت هدایت بشریت را دارا می باشد و لذا باید نگاهی جامع، واسع و نافذ به این حادثه داشت و با بصیرت کامل زوایای آن بررسی گردد و در مسیر تمدن سازی از آن بهره کامل را برد. یکی از جلوه های این حادثه عظیم زیارت اربعین و شکل خاصی از زیارت است که در طول تاریخ در جامعه شیعه رواج داشته و در این سال های اخیر به کمال و بلوغ خود نزدیک شده است.

مراسم اربعین را هر چه می توانید و هر چه می توانیم، باید پر بارتر و معنوی تر کنیم؛ معنا و مضمون این مراسم را باید روز به روز بیشتر کنیم، اهل فکر، اهل فرهنگ، اهل اقدام فرهنگی و فکری، برای این حرکت عظیم بنشینند برنامه ریزی کنند. امروز هدف هر مسلمان باید ایجاد تمدن اسلامی نوین باشد، ما امروز این را می خواهیم. ملت های اسلامی ظرفیت های عظیمی دارند که از این ظرفیت ها استفاده شود، امت اسلامی به اوج عزت خواهد رسید؛ ما باید به این بیندیشیم، به این فکر کنیم؛ ایجاد تمدن عظیم اسلامی، هدف نهایی ما است.

اگر ظرفیت های کشور اسلامی - ظرفیت عراق، ظرفیت ایران، ظرفیت کشورهای دیگر منطقه ی غرب آسیا و شمال آفریقا - بر روی هم مجتمع بشود، اگر این ظرفیت ها به هم برسند، این دست ها در هم گره بخورند، آن وقت امت اسلامی نشان خواهد داد که عزت الهی یعنی چه: تمدن عظیم

<sup>۱</sup>. اسراء، آیه ۸۱

<sup>۲</sup>. زارع قراملکی، اصول تفکر سیاسی در قرآن، ص ۵۸

اسلامی را به جوامع عالم نشان خواهند داد؛ باید هدف ما این باشد و این راهپیمایی اربعین می تواند یک وسیله ی گویایی برای تحقق این هدف باشد.<sup>۱</sup>

با توجه به نقش مراسم اربعین در ایجاد تمدن نوین اسلامی از دیدگاه امام خامنه ای نگارنده برآن شده که به بررسی نقش و کارکرد اربعین در شکل گیری تمدن نوین اسلامی بپردازد. زیرا با ایجاد تمدن نوین اسلامی انشا الله زمینه ظهور حضرت مهدی (عج الله) فراهم می شود. و در این مقاله به این سؤال پاسخ داده می شود که اربعین در ایجاد تمدن نوین اسلامی چه نقش و کارکردی می تواند داشته باشد؟ در قسمت اوّل مقاله به نقش و در قسمت دوم مقاله به کارکرد اربعین؛ در شکل گیری تمدن نوین اسلامی پرداخته می شود.

### نقش اربعین در شکل گیری تمدن نوین اسلامی

اربعین دارای محتوایی آموزنده و یادآور خاطره ای حیات بخش و با قداست است. و چه شایسته و بجاست که مراسم تدفین سر مطهر امام حسین (علیه السلام) و شهدای با وفای کربلا پس از چهل روز جدایی از بدن و گرداندن بر سر نی در خیابانها و بیابانها و کوچه و بازارها، برای همیشه و تا ابد زنده بماند، و همه ساله، مراسم بزرگداشت این خاطره به یاد ماندنی و فراموش نشدنی، با عزت و احترام و هر چه باشکوهتر برگزار شود. و روحیه ظلم ستیزی به عنوان یک درس آموزنده از استاد بزرگ بشریت حسین بن علی (علیهما السلام) به نسلهای آینده به ویژه جوانان منتقل شود، و همچنان زنده و شاداب، گرم و گیرا حفظ شود تا زمینه قیام بزرگ، جهانی و عدل گستر مهدی موعود (عجل الله فرجه) فراهم آید که مطمئناً جز با شیوع و رواج روحیه شهادت طلبی و گسترش فرهنگ جانفشانی در راه ریشه کنی ظلم و ظالم، در میان همه توده های محروم و مظلوم، زمینه و مقدمات ظهور و فرج نهایی فراهم نمی آید همچنان که جز با روحیه شهادت طلبی و ایثارگری، انقلاب کبیر اسلام پا نگرفته و رونق نیافت. بدین سبب به حق می توان گفت: پیامبر اکرم (صلی الله علیه وآله) با تزریق روحیه جان نثاری در ملت خود درس مبارزه با کفر و شرک را به آنان آموخت. و حسین (علیه السلام) با تزریق روحیه جانفشانی (که در جوامع اسلامی به مرگ یا به سردی و ضعف کشیده شده بود) درس مبارزه با ظلم و نفاق را به جامعه در خود فرو رفته آن زمان آموخت. و چه خوش گفت: «حسین منی و انا من حسین» (تو گویی درست این سخن گفت پیغمبر است) و شاهد خوب این مدعا - بزرگداشت مراسم اربعین تنها به دلیل تجدید خاطره دفن سرهای مطهر شهدا به وسیله اهل بیت (علیه السلام) در بیستم صفر - این است که در روزهای دیگر، زیارتی مخصوص حضرت ابا عبد الله الحسین (علیه السلام) برگزار می شود و عزاداری و سوگواری، رایج نیست، فقط حضور است و زیارت

<sup>۱</sup>. بیانات امام خامنه ای در دیدار جمعی از موکب داران عراقی ۱۳۹۸/۶/۲۷

کردن، نماز است و دعا و وداع و بازگشت. اربعین زنده کردن شعار همراه با شعور حسینی است و این که می شود حسینی زیست و حسینی شهید شد. و بازیست حسینی آمادگی خود را برای ایجاد تمدن نوین اسلامی اعلام کرد.

مهم ترین جلوه همایش عظیم اربعین بروز ناب ترین تمایلات انسانی می باشد که به خوبی می تواند پایه اساسی شکل گیری تمدن اسلامی گردد. محبت به دیگران، از سر عشق به انسان های دیگر احترام گذاشتن، تواضع و خلوص بالای انسانی و میل به از خود و مال خود گذشتن در راه اعتلای مکتب و پیام عاشورا و... همه اینها نشان از شکل گیری زیباشناسی الهی و نظام تمایلات ناب انسانی بر مدار حب به خدا و اولیاء الهی دارد که تفاوت جوهری با نظام تمایلات دنیای مدرن بر مدار حبّ به دنیا و خودپرستی می باشد. در تبیین این معنا ابتدا باید توجه داشت که تغییر تمایلات اجتماعی خاستگاه اولیه شکل گیری هر تمدنی می باشد و این ادعا با مطالعه تاریخی به خوبی قابل اثبات است چرا که نقطه عزیمت تحول تمدنی، تغییر در تمایلات، عاطفه ها و زیباشناسی اجتماعی می باشد و به تعبیر ماکس وبر این اخلاق اجتماعی است که پایه شکل گیری یک تمدن می گردد<sup>۲</sup>

بر این اساس می بینیم که غرب مدرن هم ابتدا با تغییر تمایلات و حس زیباشناسی مردمان آن دیار آغاز می گردد. ویل دورانت، «پترارک» و «بوکاچیو» شاعر و نویسنده ایتالیایی قرن چهاردهم را نخستین انسان های عصر مدرن می نامد. «هر چه هست از حدود اواسط قرن چهاردهم نهضت فرهنگی ادبی ای در برخی شهرهای ایتالیا به ویژه فلورانس پدید می آید که حکایت گر ظهور تدریجی بشر جدیدی بود که دیگر دلبستگی ها و علایق و تعلقات قرون وسطایی نداشت. دیگر این بشر علاقمند به افق ناسوتی حیات و زندگی سوداگرانه و منش سودجویانه است»<sup>۳</sup>

بدین سان نطفه مدرنیته در رنسانس با این میل محوری، یعنی دنیاگرایی و روی گردانی از اندک مایه های میراث معنوی تفکر غربی بسته می شود و لذا این تغییر در تمایلات، عاطفه ها و احساسات در مغرب زمین، به دنبال خود علوم و تکنولوژی مدرن را به همراه آورد و تمدنی به قامت مادی می سازد. به عبارت دیگر به

<sup>۱</sup> .تحلیل مبانی تاریخی اربعین حسینی، کد مطلب ۵۹۹۹۸، تاریخ انتشار ۲۰ آبان ۱۳۹۶، ج ۱، ص ۱۶۱

<sup>۲</sup> . ماکس وبر، اخلاق پروتستان و روح نظام سرمایه داری، ص ۶۲

<sup>۳</sup> . زرشناس، مبانی نظری غرب مدرن، ص ۸۶

تعبیر ماکس وبر روح نظام سرمایه داری، اخلاق پروتستانی است، اخلاقی با روحیه خوشگذرانی و میل به ثروت جویی و کسب درآمد بیشتر.<sup>۱</sup>

با این توجه به خوبی می توان به تأثیر عظیم حادثه عاشورا و حلقات متصل به آن در شکل گیری دولت کریمه و مُلک عظیم مهدوی در بستر تاریخ و تمدن اسلامی در مقاطع تاریخی توجه نمود و از این منظر به جلوه های ناب تغییر تمایلات در راهپیمایی عظیم اربعین نظاره کرد. جهت تبیین این معنا ابتدا باید به خود حادثه عاشورا توجه کرد که چگونه توانسته اینگونه پایدار باشد و به عنوان حصن حصین شیعه در طول تاریخ مطرح باشد؟ سر این مطلب در درایت و بصیرت بالای نبی اکرم(صلی الله علیه و آله ) و سید الشهداء(علیه السلام ) است که با شکل دهی بزرگ ترین بلاء و ابتلاء، بزرگ ترین مصیبت و حادثه جانسوز، عاطفه جامعه شیعه را هدف قرار داده و حرارتی در آن جامعه (و حتی تمامی انسان های آزاده) ایجاد کردند که با این حرارت دائمی عاطفه و تمایلات جامعه شیعه مدام در غلیان و جوشش است «ان الحسین حراره فی قلوب لاتبرد ابدا»<sup>۲</sup>.

در راهپیمایی عظیم اربعین با محوریت همین حرارت و میل محوری یعنی محبت امام حسین(علیه السلام ) و عشق به آرمان های عاشورا، نظامی از تمایلات شکل می گیرد که با فرهنگ سازی آن در تمامی سال به خوبی می تواند پایه شکل دهی تمدن اسلامی قرار گیرد. در این راهپیمایی رنگ، نژاد، ملیت و قبیله همه رنگ می بازد و بر پایه شعار «حب الحسین یجمعنا» جامعه مؤمنینی شکل می گیرد که در آن ایثار و مهربانی در عالی ترین شکل آن بروز پیدا می کند.

از دیگر تأثیرات حادثه عظیم اربعین در شکل گیری تمدن نوین اسلامی ، شکل گیری اندیشه و دانش های تمدنی می باشد. در این باب ابتدا باید توجه داشت که بر همه اندیش ورزان و متفکران اسلامی واضح و مبرهن است که تحقق تمدن اسلامی تنها در سایه شبکه علوم و دانش های کارآمدی امکان پذیر است که از یک طرف ریشه در باورها و مبتنی بر مبانی و آموزه های اسلام ناب باشد و از طرف دیگر در صحنه عینی بتواند با علوم رقیب خود همآوردی داشته باشد و به نحو احسن نیاز های جامعه اسلامی را پاسخگو باشد. اما نکته مهم این است که تولید علوم اسلامی کارآمد تنها با حرکت نظری و فکری تحقق پیدا نمی کند بلکه این حوادث اجتماعی و عینی است که هم جهت گیری های علمی و هم ظرفیت و سرعت رشد علمی را رقم می زند.

<sup>۱</sup> . . ماکس وبر، اخلاق پروتستان و روح نظام سرمایه داری، ص ۵۴

<sup>۲</sup> . محدث نوری، مستدرک الوسائل ۱۸ جلدی ، ج ۱۰، ص ۳۱۸

امیر مؤمنان علی (علیه السلام) در ذیل این آیه فرمودند: «أَنَا وَسَيِّلَتُهُ وَأَنَا وَوَلَدِي ذُرِّيَّتُهُ، مَنْ وَسِيلَهُ تَقَرَّبَ بِهِ خُدا هَسْتُمْ، مَنْ وَفَرْزَنْدَم وَ ذَرِيَه او»<sup>۱</sup>

سیره عملی مسلمین در زمان پیامبر اکرم (صلی الله علیه وآله) نیز بر همین منوال بوده که از پیامبر (صلی الله علیه وآله) می‌خواستند نزد خداوند شفاعت آن‌ها را بنماید.

نقل شده که یکی از مسلمان هم‌عصر رسول خدا (صلی الله علیه وآله)، مرتکب گناهی شد و از شدت شرمندگی خود را از چشم پیامبر (صلی الله علیه وآله) پنهان می‌کرد. تا اینکه روزی امام حسن و امام حسین (علیه السلام) را در کوچه‌ای دید، بی‌درنگ نزد آن‌ها آمد و آندو را بر روی شانه‌هایش سوار کرد و با همان حال به حضور پیامبر (صلی الله علیه وآله) رسید و عرض کرد: ای رسول خدا! (صلی الله علیه وآله) من به وسیله این دو نور دیده به تو پناه آورده‌ام و توبه کردم!

پیامبر (صلی الله علیه وآله) با دیدن این صحنه به آن مرد گنهکار فرمود: «إِذْهَبْ فَأَنْتَ طَلِيقٌ؛ بَرِّو! تو آزاد هستی» سپس به حسن و حسین (علیهم السلام) فرمود: او شما را شفیع و واسطه آمرزش قرار داد» در این هنگام این آیه نازل شد: «وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ جَاؤُكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَحِيمًا» و اگر مخالفان شما، هنگامی که به خود ستم می‌کردند (و فرمان‌های خدا را زیر پا می‌گذارند)، به نزد تو می‌آمدند و از خدا طلب آمرزش می‌کردند و پیامبر هم برای آن‌ها استغفار می‌کرد، خدا را توبه پذیر و مهربان می‌یافتند.»<sup>۲</sup>

در روایاتی از رسول خدا (صلی الله علیه وآله) چنین وارد شده است: «خداوند می‌فرماید ای بندگان من! آیا چنین است که کسی حاجات بزرگی از شما می‌خواهد و شما حوائج او را بر نمی‌آورید، مگر اینکه کسی را نزد شما شفیع قرار دهد که محبوب‌ترین مردم به نزد شماست، آنگاه حاجت او را به احترام آن شفیع بر می‌آورید. حال آگاه باشید و بدانید که گرمی‌ترین خلق و افضل آنان نزد من محمد (صلی الله علیه وآله) است و برادر وی علی و امامان پس از وی همانان که وسیله‌های مردم به سوی من هستند، اینک بدانید که هر کس حاجتی دارد و نفعی را طالب است یا آنکه دچار حادثه‌ای بس صعب و زیان‌بار گشته و رفع آن را خواهان است، باید مرا به محمد (صلی الله علیه وآله) و آل طاهرینش بخواند تا به نیکوترین وجه آن را برآورده سازم.»<sup>۳</sup>

۱. شهر آشوب، مناقب آل ابی طالب علیهم السلام، ج ۳، ص ۷۵

۲. نساء، آیه ۶۴

۳. حرّعاملی، وسائل الشیعه، ج ۷، ص ۱۰۱

افرادی که در بزرگداشت اربعین امام حسین (علیه السلام) شرکت می‌کنند، با آگاهی از واسطه بودن امام حسین (علیه السلام) در پیشگاه خداوند و حق شفاعتی که خالق هستی به آن حضرت داده، در این راه قدم گذارده و برای تعمیق باورها و اعتقادات خود، سختی و مشکلات فروانی را تحمل می‌کنند تا از مقام شامخ امام حسین (علیه السلام) در پیشگاه خداوند بهره‌مند گردند. در این مناسبت حرکت زائران به‌سوی قبر امام حسین (علیه السلام) است و منتهای سیر به این بارگاه شریف ختم می‌شود، این نگاه‌ها سبب احیای فرهنگ زیارت و توسل در میان آنان می‌شود و البته در مسیر پیاده‌روی و زیارت امام حسین (علیه السلام) بارها کرامات و عنایاتی از حضرت اباعبدالله مشاهده شده که سبب تقویت این روحیه در میان دوستداران اهل بیت (علیه السلام) می‌گردد.<sup>۱</sup>

## ۱.۷. احیاگر تفکر مهدویت و جهانی‌سازی به سبک مهدوی

خداوند در نظام هستی، به اطاعت پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله) و اهل بیت (علیه السلام) تأکید کرده‌اند. وبا غیبت امام عصر لازم این دستور این است که زمینه ظهور آن امام رحمت را شیعیان فراهم کرده و برای تشکیل حکومت جهانی ایشان، شرایطی آماده گردد.

حکومت امام عصر، بر اساس عقاید و تفکرات مکتب شیعه برپا می‌گردد. از این‌رو هم‌اکنون باید زمینه‌سازی برای ایجاد این تفکر اصیل و آرمانی شیعه و معرفی آن به همه جوامع انسانی فراهم گردد.

خداوند متعال به‌صراحت در قرآن مجید وعده تحقق این روزگار را به مستضعفین داده است: «وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ؛ ما می‌خواهیم بر مستضعفان زمین منت نهیم و آنان را پیشوایان و وارثان روی زمین قرار دهیم.»

در عقاید شیعیان برای این آمادگی ظرفیت‌ها و شرایط خاصی وجود دارد. یکی از این ظرفیت‌ها «اربعین حسینی (علیه السلام) است.

از آنجایی که اربعین حضرت سیدالشهداء (علیه السلام) به‌نوعی جلوه ظهور است و آمادگی خاصی را برای عصر ظهور در شیعه ایجاد می‌کند، شباهت‌های بسیاری با ظهور امام عصر (عج الله) دارد و در زیارت اربعین چنین به امام زمانشان خطاب می‌شود: «قَلْبِي لِقَلْبِكُمْ سَلَمٌ وَ أَمْرِي لِأَمْرِكُمْ مُتَّبِعٌ وَ نُصْرَتِي لَكُمْ مُعَدَّةٌ حَتَّى يَأْذَنَ

<sup>۱</sup>. پایگاه تخصصی مسجد، ۵: ۱۳۹۵، ۱۰

اللَّهُ لَكُمْ فَمَعَكُمْ مَعَكُمْ لَا مَعَ عَدُوِّكُمْ؛ قلب من تسلیم قلب شماست و در امور زندگی از اوامر شما تبعیت می‌کنم و برای یاری دادن شما آماده‌ام تا اینکه خداوند به شما اجازه خروج دهد. پس من همراه با شمایم نه همراه با دشمنان شما»

آری پیاده‌روی اربعین نمونه‌ای زیبا از آمادگی عمومی برای ظهور امام زمان و تشکیل حکومت جهانی است. در این راهپیمایی، میلیون‌ها انسان حرکت می‌کنند به سمت کربلای حسینی و حرکت آن‌ها این پیام را دارد که در انتظار منتقم اباعبدالله الحسین (علیه السلام) هستند و این انتظار را به زبان محدود نکرده‌اند؛ بلکه با این حرکت، در عمل نیز آن را نشان می‌دهند.

در اربعین ابتدا مردم برای خونخواهی و عزاداری امام حسین (ع) حرکت می‌کنند و در این اقامه عزاء، لبیک یا حسین (علیه السلام) و لبیک یا مهدی (عج الله) بلند می‌شود و در نهایت به شعار «ما آماده و منتظریم» ختم می‌گردد.

دشمنان اهل بیت (علیهم السلام) نیز نقش اربعین در احیای تفکر مهدویت را درک کرده‌اند. در این اواخر چهارصد نفر از دانشمندان صهیونیست در «تل‌آویو» جمع شدند تا ببینند هویت شیعه و انقلاب اسلامی چیست آن‌ها اعتراف کردند: «شیعیان با یاد امام حسین قیام می‌کنند و با نام امام مهدی قیامشان را حفظ می‌کنند».<sup>۱</sup>

نتیجه:

مراسم اربعین بروز ناب‌ترین تمایلات انسانی؛ محبت به دیگران، احترام گذاشتن از سر عشق به انسان‌های دیگر، تواضع و خلوص بالای انسانی و میل از خود و مال خود گذشتن در راه اعتلای مکتب و پیام عاشورا و... می‌باشد که به خوبی می‌تواند پایه اساسی شکل‌گیری تمدن اسلامی گردد.

در این مراسم رنگ، نژاد، ملیت و قبیله همه رنگ می‌بازد و بر پایه شعار «حب الحسین یجمعنا» جامعه مؤمنینی شکل می‌گیرد که در آن ایثار و مهربانی در عالی‌ترین شکل آن بروز پیدا می‌کند و این منظر می‌توان زیست مؤمنانه در این ایام محدود را جلوه‌ای از جامعه آرمانی مهدوی دانست.

<sup>۱</sup>. پایگاه جامع اطلاع رسانی ره‌یافتگان به مکتب اهل بیت (علیهم): ۹۳/۹/۱۹

بزرگداشت اربعین حسینی (علیه السلام)، نشانه روشنی از دوستی به خاندان پاک پیامبر (صلی الله علیه و آله) است و زمینه‌ای مناسب را برای اطاعت از آنان فراهم می‌کند و تجدید پیمانی محکم با این انوار مقدس و در نهایت اطاعت و محبت نسبت به خداوند است.

و تجمع میلیونی زائران در اربعین حسینی (علیه السلام) می‌تواند زمینه ظهور امام عصر (عج الله) را فراهم کند، چراکه آمادگی مردم را نشان می‌دهد و تفکرات مهدویت و حکومت جهانی امام عصر (عج الله) را به گوش جهانیان می‌رساند.

واز آنجا که باید منتظران همواره در تلاش برای خودسازی و جامعه‌سازی و تشکیل نظام اسلامی باشند تا زمینه ظهور حضرت مهدی عجل الله فرج الشریف را فراهم آورند می‌توان گفت مراسم اربعین بهترین نماد برای اجرای شدن این اقدام منتظران است و باید از این مراسم بهترین استفاده را برای احیای تفکر مهدویت و جهانی‌سازی به سبک مهدوی کرد.

#### فهرست منابع:

۱. القرآن الکریم، مترجم مهدی الهی قمشه‌ای، چاپ اول، تهران: مرکز چاپ و نشر سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۴۱۰ ه.

۲. حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه ۳۰ جلد، جلد ۷، چاپ اول، قم: مؤسسه آل البيت عليهم السلام، ۱۴۰۹ ه.

۳. زارع قراملکی، محمد، اصول تفکر سیاسی در قرآن، تهران: کانون اندیشه جوان، ۱۳۸۹ ه.

۴. زرشناس، شهریار، مبانی نظری غرب مدرن، چاپ دوم، تهران: انتشارات کتاب صبح، ۱۳۸۲ ه.

۵. شهر آشوب، محمد، مناقب آل ابی طالب عليهم السلام، ج ۳، قم: ذوی القربی، ۱۳۷۹ ه.

۶. قمی، ابو جعفر محمد بن علی بن بابویه معروف به صدوق، ترجمه و متن کتاب من لا یحضره الفقیه، صدر بلاغی و علی اکبر غفاری، ج ۲، چاپ اول، تهران: نشر صدوق، ۱۳۶۹ ه.

۷. قمی، ابوالقاسم جعفر بن محمد بن محمد، کامل الزیارات، تصحیح و تعلیق علامه عبدالحسین امینی،

نجف الاشرف: مکتبه المرتضویه، ۱۳۷۵ ه.

۸. کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی (چاپ چهارم)، جلد ۱، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۵ ه.

۹. کاشفی - زینتی، پرسش و پاسخ ها برگزیده ویژه محرم، جلد ۱۳، چاپ هجدهم، قم: دفتر نشر معارف، ۱۳۹۱.

۱۰. ماکس وبر، اخلاق پروتستان و روح نظام سرمایه داری، چاپ دوم، تهران: انتشارات سمت، ۱۳۷۴.

۱۱. محدث نوری، میرزا حسین، مستدرک الوسائل، ۱۸ جلد، ج ۱۰، قم: انتشارات مؤسسه آل البيت لاحیاء التراث، ۱۴۰۸ ق

۱۲. مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، جلد ۲۳، بیروت: مؤسسه الوفاء، ۱۴۰۴ هجری قمری.

۱۳. یعقوبی، عبدالرسول، عوامل همبستگی و گسستگی ایرانیان، قم: انتشارات مؤسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی(ره)، ۱۳۸۳

#### آدرس سایت

۱. مقاله نقش اربعین در احیا و گسترش فرهنگ شیعه، پایگاه تخصصی مسجد، قسمت چهارم، ۲۲ آبان ۱۳۹۵، ۵: ۱۰، ۱۳۹۵

۲. پایگاه جامع اطلاع رسانی ره یافتگان به مکتب اهل بیت (علیهم): ۹۳/۹/۱۹

۳. جمالی، مصطفی، نقش اربعین در مهندسی تمدن اسلامی، منبع مسجد ومهدویت پاییز ۱۳۹۵، شماره ۲، انتشار گنجینه معارف، تاریخ انتشار ۱۳۹۶/۸/۱۵

۴. تحلیل مبانی تاریخی اربعین حسینی، کد مطلب ۵۹۹۹۸، تاریخ انتشار ۲۰ آبان ۱۳۹۶